

Reykjavík 30. apríl 2019

Ferðaklúbburinn 4x4 hefur eins og mörg önnur útivistarfélög gefið stofnun miðhálandisþjóðgarðs gott svigrúm og unnið að því að fundinn verði góður grunnur að þjóðgarði. En eins og venjulega þá gerist það ekki nema hlustað sé á raddir allra, enda þjóðgarðurinn hugsaður fyrir alla. Eftir lestur og yfirferð um þriðja verkefni nefndarinnar um stofnun garðsins höfum við eftirfarandi athugasemdir.

Heitið „Stjórnunar og verndaráætlun“ finnst okkur ekki heppilegt nafn og teljum að það gefi til kynna að meginmarkmið sé að „Stjórna og vernda“. Við teljum að nota eigi betra orðalag með orðum eins og „nýta og vernda“ eða „njóta og vernda“ finna eigi nafn á skjalið sem tekur mið af því.

Eins og marg oft hefur komið fram í okkar málflutningi er grundvallarforsenda fyrir því að Ferðaklúbburinn 4x4 geti stutt við stofnun miðhálandisþjóðgarðs er að víðerni geti verið með fáförnum slóðum fyrir vélknúna umferð. Þessi krafa okkar styðst við þann mikla ágreining sem enn er í Vatnajökulsþjóðgarði. Þar gæti vegflokunarkerfi komið sterkt inn en Ferðaklúbburinn 4x4 er til í að koma að vinnu við slíkt vegflokunarkerfi. Okkar krafa er að það verði skrifað skýrt inn í þetta skjal að fáfarnir vegslóðar sem liggja í sátt við landið fái að standa innan víðerna. Með þessu fyrirkomulagi geta víðerni stækkað án þess að loka þurfi fáförnum slóðum, slíkt mun í framtíðinni koma í veg fyrir miklar deilur þegar víðerni verða skilgreind. Við bendum meðal annars á að kannanir sýna að upplifun ferðamanna gagnvart víðernum spillist ekki þó að þar séu fáfarnir ökuslóðar. Sem dæmi má nefna skýrslu Önnu Dóru Sæþórsdóttur sem hún vann árið 2013 fyrir Líf- og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands, Ferðamálastofu og Vatnajökulsþjóðgarð. **Útilokun fáfarinna ökulsóða í víðernum hingað til teljum við eina af helstu orsökum fyrir langvinnum og að okkar mati óþörfum deilum í Vatnajökulsþjóðgarði sem hafa unnið raunverulegri náttúrvernd mikið tjón hér á landi.**

Mikilvægt er að skýrt komi fram að ferðaleiðir fyrir vélknúin ökutæki geti verið til upplifunar en ekki bara til samgangna. Enn er reynt innan stjórnkerfis Vatnajökulsþjóðgarðs að láta eins og ferðaleiðir séu eingöngu til að gera samgöngur mögulegar. Slíkan málflutningur þarf að fyrirbyggja með skýrum hætti í miðhálandisþjóðgarði.

Ekki kemur nægilega skýrt fram að til útivistarfólks teljist þeir sem ferðast og njóta hálendisins á vélknúnum faratækjum. Undanfarin ár hefur verið reynt að stilla málum þannig upp að þessi hópur tilheyri ekki útivistarfólki. Við höfum náð smá árangri í að leiðrétta þetta en teljum nauðsynlegt að þetta verði orðað þannig í þessu skjali að ekki verði hægt að snúa síðar út úr textum sem eiga að tryggja aðgengi og nýtingu útivistarfólks á þann hátt að vélknúin fararmáti teljist ekki til útivistar.

Mikilvægt er að gert sé ráð fyrir sveigjanleika í breytilegu náttúrulegu umhverfi með skýru orðalagi. Í Vatnajökulsþjóðgarði er til dæmis ekki gert ráð fyrir að vöð yfir ár geti breyst. Þar varð breyting á Bárðargötu fyrir nokkrum árum þegar Sveðja gróf sig mikið niður og varð ófær þar sem slóðinn lá. Þegar ferðamaður fundu svo annað vað neðar á ánni orðaði þjóðgarðsvörður það þannig að menn væru að "taka lögin í eigin hendur". Þetta þarf að fyrirbyggja með afgerandi hætti í miðhálendisþjóðgarði. Sama gildir um aðkomuleiðir að jöklum sem geta verið breytilegar, það hefur verið í þokkalegu horfi í Vatnajökulsþjóðgarði en skrifa þarf inn með skýrum hætti til að breyta megi ferðaleiðum til að bregðast við ef jökull hopar eða breytir sér á annan hátt.

Í töflu 1 er eftirfarandi texti í dálknum Nyttjaréttur: „Brýnt er að hefðbundnar nytjar haldist í þjóðgarði, s.s. beitarnýting og veiði“. Við teljum að ferðalög um fáfarnar ökuslóðir til upplifunar teljist einnig til hefðbundinna nytja og því ætti að bæta við með skýrum hætti. Einnig mætti koma þessu atriði fyrir í dálknum „aðgengi“. Við bendum á að vegna stærðar miðhálendisins og mikilla vegalengda er ekki raunhæft fyrir flest fólk að ferðast um og njóta hálendisins nema með aðstoð vélknúinna tækja. Annað er einungis á færi fárra og aðeins fullfrískra á besta aldri.

Í kaflanum „Dreifstýring/vald heimamanna“ er talað sérstaklega um "heimamenn" en ekki rætt sérstaklega um fjölmennasta hópin sem nýtur útivistar á hálendinu, það er fólk sem býr ekki á nærsvæðum þjóðgarðsins. Þessi hópur er einungis tiltekinn ásamt fleirum gegnum orðið „hagaðilar“. Mjög mikilvægt er að breyta þessu og tilgreina útivistarfólk úr öðrum landshlutum sérstaklega. Við höfum mjög slæma reynslu úr svæðisráði í VJP í tilviki þar sem umdæmi þess nær alveg inn fyrir vatnaskil á miðhálendinu og langt út fyrir nytjasvæði viðkomandi sveitarfélaga. Þetta svæðisráð neitar að taka tillit til efnislegra raka frá útivistarfólki í afstöðu sinni til nýtingar á þessu svæði en vilja haga hlutum sem snerta hagsmuni ferðafólks úr þéttbýli á ákveðinn hátt með þeim rökum að þeim "finnst" annað en það sem efnisleg rök benda til. Svona beitingu á valdi þvert á efnisleg rök þarf að fyrirbyggja í miðhálendisþjóðgarði.

Við söknum þess að ekki var haldinn fundur hér í Reykjavík til að kynna þetta skjal á sama hátt of drögin að atvinnustefnu og óskum eftir að botninn verði ekki látinn detta úr samráðinu á lokametrunum. Á fundinum um atvinnustefnuna var kallað eftir því að fleiri nefndarmenn létu sjá sig og ræða efni þessara skjala með okkur en við finnum ekki merki þess enn.

Við bendum á að þrátt fyrir framangreindar athugasemdir og ábendingar er einnig margt gott í þessu skjali sem gefur smá bjarstýni á að mögulegt verði að gera hér þjóðgarð sem verði með þeim bestu. Hins vegar þarf að vanda áfram til verka og við vörum við því að svo langt verði gengið í að fá sveitarfélög og ferðaþjónustuna til fylgilags við hugmyndina að það bitni á þeim fjölmennu njótendum hálendisins sem ekki búi á nærsamfélögum hans.

Virðingarfyllt.

Sveinbjörn Halldórsson

Formaður Ferðaklúbbsins 4x4